

Park 1629

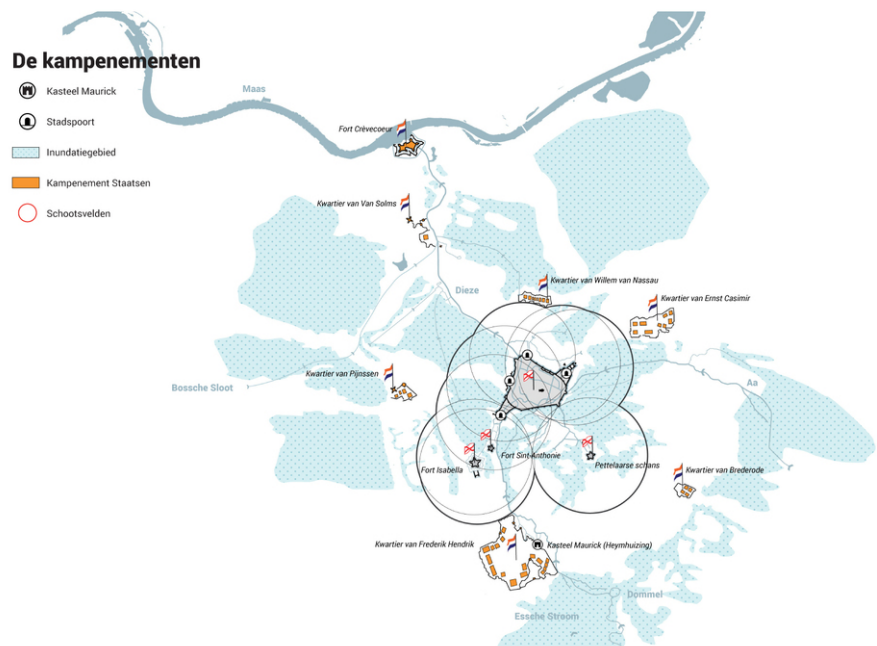
's-Hertogenbosch

Een knooppunt van geschiedenis, natuur, recreatie en verkeer

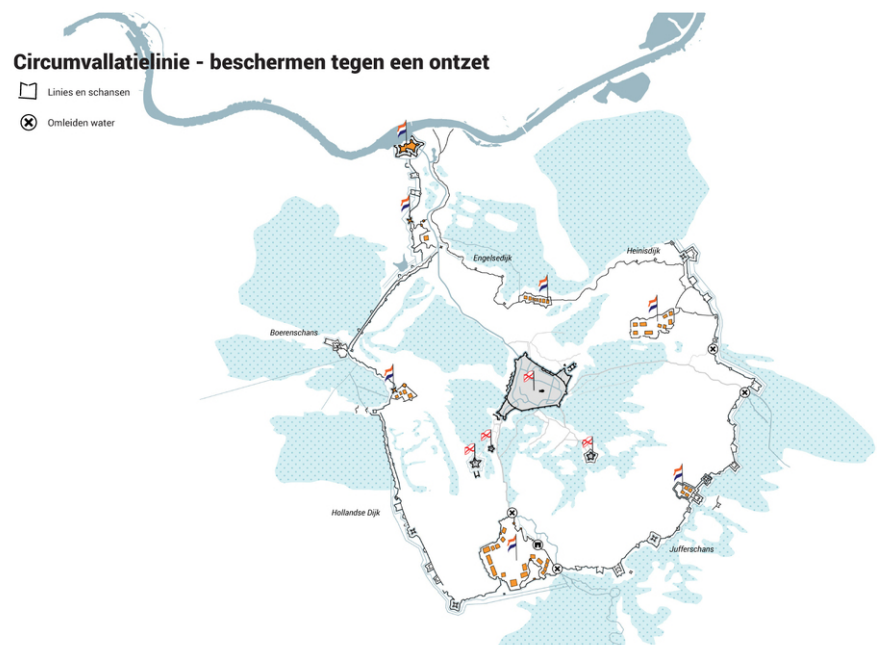
Tijdens de Tachtigjarige Oorlog hebben de Staatse troepen vijfmaal tevergeefs geprobeerd het katholieke bolwerk 's-Hertogenbosch op de Spanjaarden te veroveren. In 1628 veroverde Piet Hein de Zilvervloot in de Baai van Matanzas. Met deze buit kon prins Frederik Hendrik van Oranje, 'de stedendwinger', tevens opperbevelhebber van het Staatse leger, de oorlog tegen de Spanjaarden een nieuwe impuls geven. Hij besloot 's-Hertogenbosch opnieuw te belegeren met de inzet van 30.000 manschappen, waarvan de helft buitenlandse huurlingen.

Ons voorstel is om de situatie op het moment van de val van de stad in 1629 als vertrekpunt te nemen voor de reconstructie van zowel de verdedigingswerken als de aanvalswerken. De huidige asfaltwegen en de nieuwe loop van de Dommel snijden daarbij als het ware door de situatie van 1629. Om dit effect van gelaagdheid kracht bij te zetten wordt op een aantal plaatsen de overgang tussen 'oud en nieuw' zo scherp

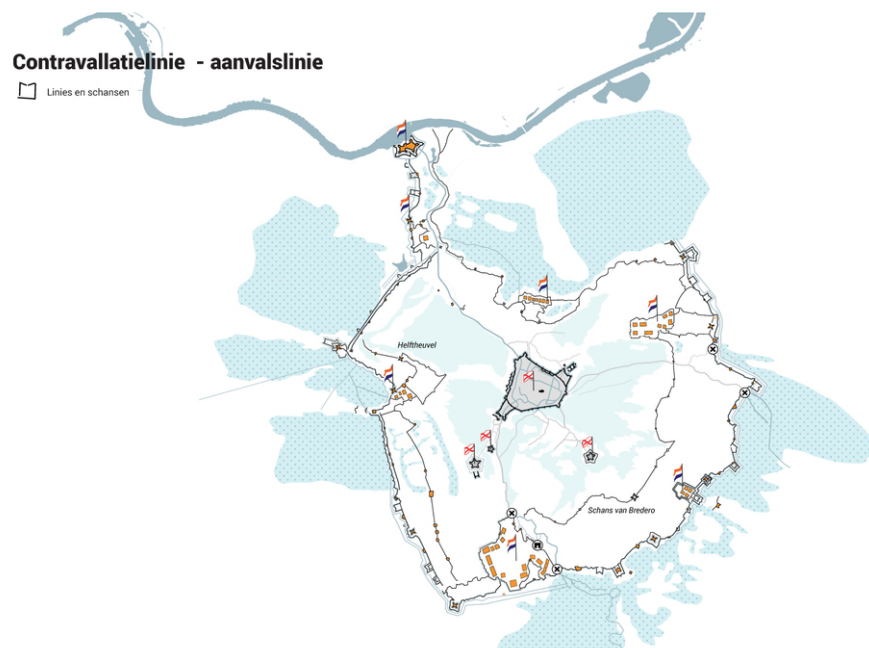
mogelijk aangezet met verticale wanden met spiegellende bekleding (referentie spiegelwand Museumpark Rotterdam). Hierdoor lijkt het water soms zelfs door te lopen onder de weg door. Met name vanaf de Vughterpoort geeft dit een magisch effect, waarbij het verkeer lijkt te zweven boven het water.

De voorbereiding van het beleg van 's-Hertogenbosch

Kanonstellingen en loopgraven bij 's-Hertogenbosch

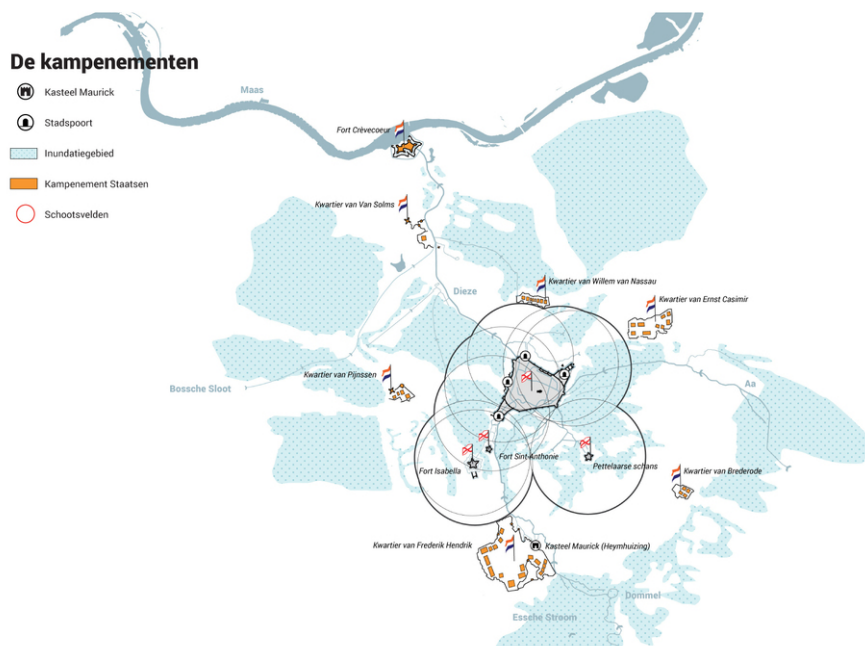
De omsingeling

Het droogmalen van de inundatievlakken

De aanval en bres bij Bastion Vught

Loopgraven van het Staatse leger vanaf fort Sint-Anthonie tot aan het bastion Vught, 1629. (Jacques Prempart 1629-1930)

De stad met de bijnaam 'De Moerasdraak' was moeilijk in te nemen door de uitgebreide vestingwerken en de drassige omgeving. Er werd door de Staatse troepen allereerst een circumvallatielinie aangelegd van 45 kilometer lengte om de stad van de buitenwereld af te sluiten. Daar binnen werd een contravallatielinie aangelegd van 25 kilometer lengte waarachter de aanvallen op de stad werden voorbereid en met artillerie de stad werd beschoten. Samen telden de twee linies 94 redoutes, 17 hoornwerken en 9 schansen. Het drassige gebied tussen de vestingwerken van de stad en de contravallatielinie werd

leeggepompt met behulp van rosmolens. Vanuit verschillende richtingen werden vervolgens 'approches' (naderings- of aanvalsliepgraven) geconstrueerd waarmee de Staatse Soldaten de stad probeerden te benaderen. Het basiskamp van Frederik Hendrik bevond zich bij Vught. Van hieruit werden eerst Fort Isabella ingenomen en vervolgens Fort Sint Anthonie. Vervolgens werden langs de Vughterweg aanvalswerken gegraven om de verdedigingswerken van de stad steeds dichterbij te benaderen. Met behulp van overdekte bruggen van hout en aarde (galerijen) werd het voorwerk bereikt. De brugdelen van de brug tussen het voorwerk en de Vughterpoort waren door de Spaanse troepen inmiddels verwijderd. Via een andere galerij werd een deel van de vestingmuur van Bastion Vught opgeblazen. Het slaan van deze 'bres' leidde tot de overgave van de stad en was in die tijd wereldnieuws.

Dit betekende het keerpunt in de Tachtigjarige oorlog.

De slotfase van het maandenlang beleg van 's-Hertogenbosch speelde zich af op en rond het huidige Wilhelminaplein. Met de recente en sterk vereenvoudigde verkeerskundige herinrichting van het plein is ruimte gemaakt voor het zichtbaar maken van het ontbrekende deel van de vestingmuur en de Vughterpoort. Het terugbrengen van de verdedigingswerken van de stad is echter maar een deel van het verhaal dat hier tot leven gebracht kan worden. Misschien nog wel veel indrukwekkender waren de aanvalswerken van de Staatse waarmee zij zich een weg baanden in de richting van de stad. Juist vanwege het historisch belang van deze aanval stellen wij voor om ook de aanvalswerken op deze locatie zichtbaar te maken waardoor een compleet beeld van het strijdtoneel ontstaat.

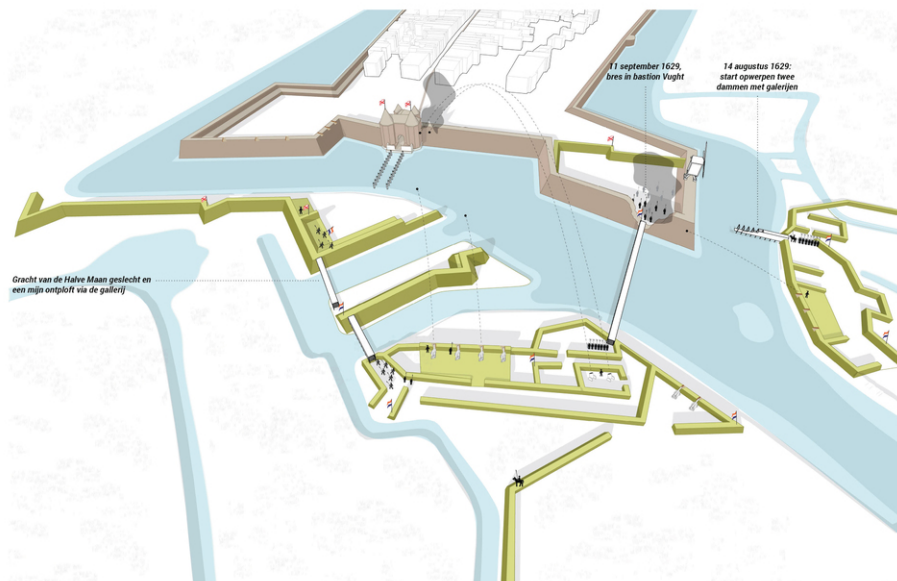
Galerijen richting Bastion Vught. Een abstracte verbeelding van de twee galerijen richting Bastion Vught en de bres in de stadsmuur, die de Staatse troepen toegang verschafte tot 's-Hertogenbosch

De aanvalswerken van de Staatse troepen. Met de reconstructie van de aanvalswerken van de Staatse troepen ontstaat een bijzonder en avontuurlijk park.

De Vughterpoort. De contouren van de Vughterpoort worden weer zichtbaar.

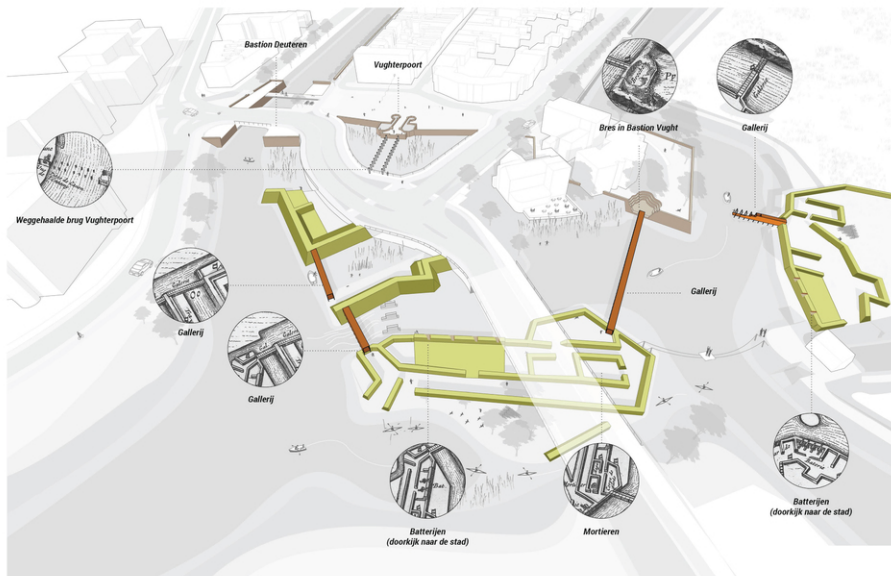

De situatie ten tijde van de val van de stad in 1629

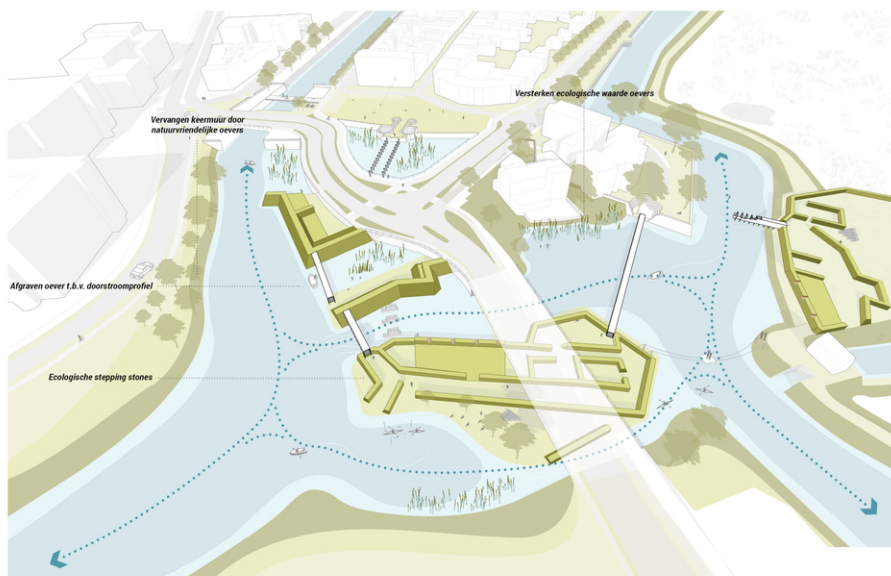

Het Wilhelmina- en Willemsplein anno 2016

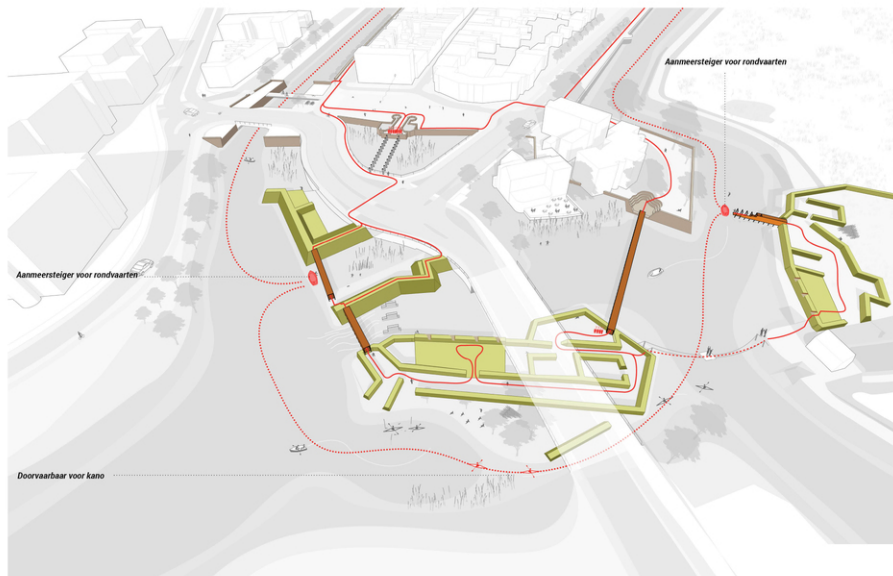

Historische relictten

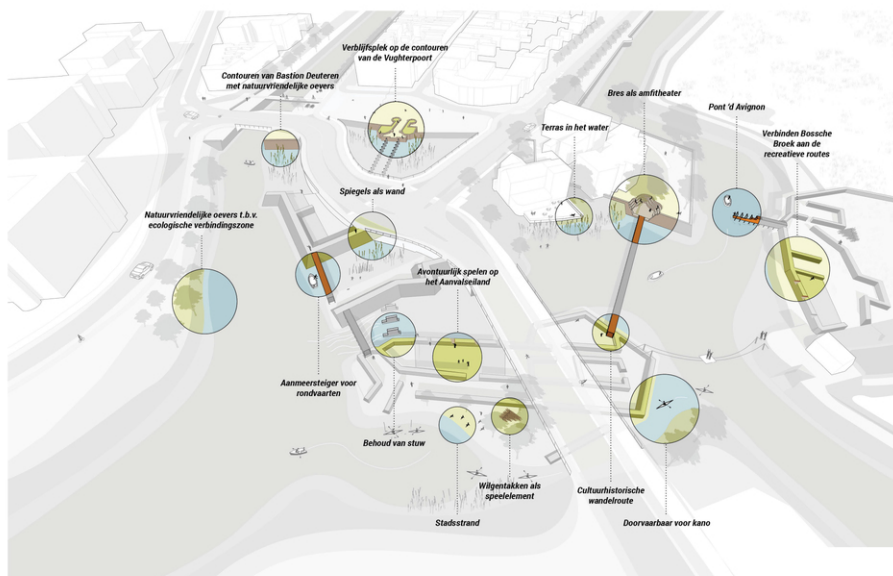

Ecologisch knooppunt

Recreatief gebruik

Verschillende (spel) elementen in het ontwerp

Waar mogelijk wordt de vestingmuur teruggebracht. Bij Bastion Vught wordt de bres in de muur zichtbaar gemaakt en krijgt vorm als sculpturaal bakstenen amfitheater. Het terras van restaurant Noble biedt een prachtig zicht op dit historische wapenfeit. De contouren van de Vughteropoort worden op bescheiden wijze (ook de rol van deze poort was in 1629 bescheiden) met cortenstaal aangeduid alsmede de palen van de brug. De ruimte achter de poort blijft open (voor evenementen) en wordt gereserveerd voor een eventuele ondergrondse parkeergarage. Van Bastion Deuteren kan aan weerszijden van de Dommel een aanzet van de vestingmuur worden gebouwd. Ook de aarden halve

maan (later ravelein) en het in de haast door de verdedigers opgeworpen extra voorwerk worden teruggebracht. Hierdoor ontstaan tegelijkertijd ook nieuwe ecologische steppingstones voor amfibische natuur. De stuw blijft daarbij gehandhaafd. Ook de westzijde van de Dommel wordt met natuurvriendelijke oevers ingericht. Op het reeds bestaande eilandje ten zuiden van de stuw worden de aarden wallen die onderdeel waren van de aanvalswerken gereconstrueerd. Hiermee ontstaat een prachtig 'pocketpark' dat door de wallen in verschillende ruimtes wordt verdeeld. Deze verschillende ruimtes kunnen ook verschillend worden geprogrammeerd, bijvoorbeeld als botanische tuin, avonturentuin voor kinderen etc. De hier ooit opgestelde artillerie wordt op abstracte wijze verbeeld. Aan de zuidzijde bevindt zich een stadsstrandje met zicht op de verplaatste kanobrug. Via het bestaande voetveer kan het park verder worden uitgebreid door ook de aarden aanvalswerken in het Bossche Broek terug te brengen.

Meest in het oog springend zijn de vier sculpturale cortenstalen voetgangersbruggen op de locaties van de galerijen van de Staatsen. Samen rijgen zij de aanvalswerken en verdedigingswerken aaneen tot een recreatieve route en een cultuurhistorische bestemming van formaat. Via de langste galerij, die uitkomt bij de bres, kan Den Bosch door bezoekers telkens opnieuw worden veroverd. De galerij tussen het Bossche Broek en Bastion Vught heeft de overkant nooit bereikt en zou ook nu, als een soort pont d'Avignon, een plaats van verlangen kunnen symboliseren (pont d'amour). De (historisch correcte) ruimtelijke compositie van de vier galerijen, aan weerszijden van de Vughterweg en goed zichtbaar voor het passerend verkeer, is prachtig en samen vormen deze galerijen dan ook de nieuwe poort naar Den Bosch.

Behalve een scharnierpunt in de geschiedenis vormt de locatie ook een belangrijk ecologisch en recreatief knooppunt via land en water. Het terugbrengen van de verdedigingswerken creëert tegelijkertijd vele nieuwe condities, op de overgang van land en water, voor amfibische natuur en biodiversiteit. Ook biedt het talloze nieuwe aanleidingen voor recreatief gebruik. Dat is de essentie van Park 1629; een knooppunt van geschiedenis, natuur, recreanten en verkeer.

jaar	2016
team	ir. Marco Vermeulen, ir. Bram Willemse, Wout Kruijer
programma	Ontwerpvisie
opdrachtgever	Gemeente 's-Hertogenbosch
website	https://www.s-hertogenbosch.nl/

contact	studiomarcvermeulen
	Maaskade 97-b
	3071 NG Rotterdam
	+31(0)10 225 0030
	studio@marcovermeulen.nl